

ค้นใจตนเพื่อปรับเปลี่ยน...เข้าใจเธอ

ฉันได้รับหนังสือมา ๑ เล่ม ชื่อว่า “วิจัยชั้นเรียนเปลี่ยนครู” ฉันเปิดอ่านหนังสือตั้งแต่หน้าแรกด้วยความตั้งใจ ในขณะที่อ่านหน้าแรกก็ทำให้เกิดความรู้สึกว่าไม่อยากวางหนังสือเล่มนี้ อยากติดตามอ่าน อยากรู้ว่าหน้าต่อไปจะมีคำถามอะไรให้เรียนรู้และคิดตามบ้าง แม้ในบางหน้าที่อ่านไปนั้นอาจจะยังไม่เข้าใจในครั้งแรก ฉันก็พยายามย้อนอ่านทวนอีกครั้งเข้าไปซ้ำมาอย่างซ้ำๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ฉันไม่รู้เหมือนกันว่าเพราะอะไร รู้เพียงว่าทุกหน้าที่อ่านผ่านไปนั้นเมื่อเจอกับคำถามต่างๆ มันทำให้ย้อนคิดไปถึงห้องเรียนของฉันทุกที่เลย เป็นภาพในหัวผุดขึ้นมาขณะที่ฉันกำลังยืนสอนอยู่ในห้องพร้อมกับคิดว่า “**ฉันเป็นครูแบบนั้นไหมในห้องเรียน**” ฉันใช้เวลาในการอ่านหนังสือเล่มนี้อยู่นาน หลังจากที่อ่านหนังสือเล่มนี้จบฉันคิดใคร่ครวญมองย้อนสะท้อนตนเองถึงการเป็นครูที่ผ่านมาว่าบางคำถามตัวเองไม่เคยมีโอกาสคิดไตร่ตรองอย่างถ่องแท้และหาคำตอบอย่างจริงจังกับมันเลย ฉันคิดว่าถึงเวลาแล้วที่ฉันต้องค้นหาคำตอบให้กับตนเองสักที

คำถามในหนังสือเล่มนี้เป็นคำถามที่น่าคิดสำหรับฉันที่เป็นครูผู้สอนมานาน ย้อนกลับไปในวันแรกที่ฉันเริ่มต้นเป็นครู ในทันทีที่ก้าวย่างเข้าสู่โรงเรียนหน้าที่ ของความเป็นครูก็เริ่มต้นขึ้น ฉันคิดเพียงแต่ว่าฉันจะทำหน้าที่ของครูในแต่ละวันให้เต็มที่ที่สุด

ฉันจึงสะดุดกับคำถามที่ว่า “**ทำอย่างไรฉันจึงจะเป็นครูที่ดีกว่านี้**” คำถามนี้วนเวียนในความคิดของฉันว่าแล้วต้องทำอะไรล่ะ ทำให้ฉันย้อนไปถึงการเป็นครูในวันวาน ณ โรงเรียนแห่งนี้ ฉันเป็นเป็นครูที่เนียบคนหนึ่งเลยหรืออาจจะเป็นครูที่เด็กๆ บางคนมองว่าดุก็ได้ เพราะเวลาที่ฉันทำงานฉันจะมุ่งมั่น ตั้งใจและจริงจังกับงานมาก ฉันจะรับผิดชอบและทำงานแต่ละงานจนสุดความสามารถโดยทำให้เต็มที่ที่สุดเท่าที่ฉันจะทำได้

ภาพของฉันในอดีตที่มองตนเองว่าเนียบ เริ่มต้นจากก่อนที่ฉันจะสอนแผนการสอนใดก็ตาม ฉันจะต้องมั่นใจก่อนว่าฉันเข้าใจในแผนการสอนนั้นจริงๆ สื่อการสอนมีครบถ้วน ไม่มีอะไรขาดตกบกพร่องใช่ไหม เมื่อเห็นว่าทุกอย่างครบถ้วนฉันจะนำแผนการสอนกลับมาที่บ้านเพื่อทำการซักซ้อมสอนก่อนเสมอ เพื่อให้แม่นยำกับลำดับขั้นตอนในการสอน อีกอย่างคือ ฉันมีความคาดหวังว่าเมื่อเข้าไปสอนเด็กๆ ในห้องเรียนแล้ว จะเห็นภาพเด็กๆ ในห้องตั้งใจเรียน มีสมาธิจดจ่อกับการเรียนอย่างต่อเนื่อง ร่วมแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม จนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา สามารถลงมือทำงานได้ด้วยตนเอง ทำงานด้วยลายมือบรรจงสวยงาม งานในสมุดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งมีความรับผิดชอบในการทำงานและส่งงานตรงเวลาอย่างสม่ำเสมอ

จากความเนียบในประเด็นข้างต้นนี้ ทำให้ฉันมองย้อนคิดกับตนเองว่า ฉันเป็นครูแบบนี้ดีแล้วจริงๆ ใช่ไหม ไม่มีใครให้คำตอบนี้กับฉันได้เท่ากับฉันต้องค้นหาคำตอบนี้ด้วยตัวของตัวเอง ฉันเริ่มมองภาพตนเองในการเป็นครูแบบนี้ไปแล้วปีแล้ว ค้นพบว่าเด็กแต่ละปีที่ฉันสอนนั้นไม่เหมือนกันเลยนะ ช่างแตกต่างกันไปในทุกๆ ปี บางปีใช้วิธีการสอนกับนักเรียนรุ่นนี้ได้ บางปีวิธีการสอนแบบนี้ก็ไม่สามารถใช้ได้เช่นกัน อีกทั้งบางรุ่นก็มีความยากลำบากในการสอนด้วย

ฉันเริ่มคิดกับตนเองว่าแล้วเพราะอะไรกันนะ จนได้พบกับคำตอบว่า เพราะฉันเป็นคนเนียบและอยากทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างในการสอนออกมาดีใช่ไหม หรือฉันมีความคาดหวังมากเกินไปว่าอยากให้เป็นเหมือนสิ่งที่ฉันหวังและตั้งใจไว้ เมื่อไม่เป็นดั่งที่ใจฉันคาดหวังไว้ละ ฉันรู้สึกกับมันอย่างไรกัน คำตอบคือ ฉันเสียใจไหม ฉันผิดหวังหรือเปล่าที่ไม่ได้เป็นดั่งที่คิด ฉันยอมรับกับมันได้หรือไม่ ฉันนั่งคิดทบทวนอยู่นานเหมือนกันนะว่า จริงๆ แล้วฉันรู้สึกอย่างไรกับตนเอง เมื่อเกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้น

ฉันค้นพบว่าการที่ฉันเข้าใจแผนการสอนเป็นสิ่งที่ดีนะ เพราะฉันจะมั่นใจและสอนไปตามกระบวนการสอนได้อย่างราบรื่นจนจบแผนได้ แต่ในห้องเรียนบางครั้งอาจจะไม่ได้รอยด้วยกลีบกุหลาบเสมอไป ต้องมีสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ก็เป็นได้ เพราะเด็กแต่ละห้องมีสไตล์การเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน อาจส่งผลให้สอนไม่จบแผนก็มี ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น ในช่วงที่ฉันเป็น

ครูใหม่ๆ ฉันจะรู้สึกเป็นกังวลทันทีว่าจะทำอะไรดีให้สอนจนจบชั้นตอนสุดท้าย กังวลว่าเด็กจะได้เนื้อหาไม่ครบถ้วน สิ่งที่ฉันทำในตอนนั้นคือ ฉันพยายามสอนให้จบแผนจนได้ โดยการเร่งรีบในแต่ละชั้น บางชั้นตอนเห็นได้เลยว่าสีหน้าของเด็กบางคนยังไม่เข้าใจ แต่ในใจฉันกังวลถึงแผนอย่างเดียวว่าจะต้องสอนให้จบ จนลืมนึกถึงเด็กไปเลยว่าแล้วเด็กจะเข้าใจเนื้อหาหรือไม่ ซึ่งการที่ฉันสอนจนจบแผนนั้นดี แต่สำหรับเด็กที่ไม่เข้าใจแล้วคงจะไม่ดีแน่นอน หรือในบางครั้งที่สอนไม่จบแผนฉันก็สอนเลยเวลาไปบ้าง ที่ฉันจับสังเกตได้คือ พอหมดเวลาเรียนแล้ว ความสนใจและความใส่ใจของเด็กมีลดลงเรื่อยๆ ถึงขั้นเด็กบางคนหันมองไปที่นาฬิกาหลังห้องเรียนอยู่บ่อยครั้ง ฉันมองเห็นภาพนั้นฉันรู้เลยว่าเด็กอยากบอกฉันว่า หมดเวลาแล้ว ไม่อยากเรียนต่อแล้ว แต่ด้วยความที่เป็นเด็กทำให้เขาไม่กล้าพูดนั่นเอง แต่ก็มีเด็กบางคนกล้าพูดนะ แต่ฉันก็บอกว่าขอสอนให้จบแผนก่อน ซึ่งก็มีหน้าตาของเด็กที่ทั้งรู้สึกดีและไม่ดีเกิดขึ้นในทันทีเหมือนกัน ถ้าเป็นแบบนี้บ่อยๆ เด็กอาจจะรู้สึกไม่ดีกับการเรียนวิชานี้ก็เป็นได้ เพราะฉันได้ล่วงล้ำเวลาของเด็กๆ ไป

เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำให้ฉันคิดว่าเป็นเพราะอะไร ฉันจึงสอนไม่จบแผนกันแล้ว ทั้งๆที่ฉันก็เตรียมตัวกับแผนมาเป็นอย่างดี ฉันกลับมาตั้งทบทวนการสอนของตนเองแล้วค้นพบว่า การที่สอนไม่จบแผนนั้นเกิดจากการที่ฉันคาดหวังมากเกินไป ให้ความสำคัญกับชั้นแรงบันดาลใจมากเกินไป อีกอย่างฉันเป็นคนใช้เวลาอธิบายกลัวว่าเด็กจะไม่เข้าใจใจทยอยพยายามพูดอธิบายมากไป อย่างสุดท้ายคือ ช่วงตอบคำถามฉันยังจัดการเวลาได้ไม่ดีเท่าที่ควร บางครั้งเด็กๆ ยกมือหลายคน ฉันก็เรียกให้ตอบทุกคน ซึ่งบางคนก็ตอบคำถามซ้ำกับเพื่อนบ้างทำให้เสียเวลาไปมากเช่นกัน

เมื่อฉันรู้ถึงปัญหาแบบนี้ ฉันก็พยายามหาทางแก้ไขโดยเริ่มจากการปรับที่ตนเองก่อนว่า ต้องไม่รักพี่เสียดายน้อง ต้องเห็นว่าแผนการสอนตรงไหนที่มีสิ่งสำคัญที่เด็กๆ ต้องเข้าถึงให้ได้ ฉันจะเน้นกับตรงนั้นเป็นพิเศษมากกว่า ส่วนเรื่องการอธิบายใจทยอย ฉันก็ต้องเชื่อมั่นว่าใจทยอยที่ฉันคิดมานั้น เด็กๆ ในห้องจะเข้าใจ โดยการเปลี่ยนจากที่ฉันเป็นคนอธิบายเป็นเด็กๆ ในห้องช่วยกันอธิบายและทำความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งเมื่อปรับเปลี่ยนแบบนี้ก็ทำให้บรรยากาศของห้องดูมีการตื่นตัวมากขึ้น เพราะเด็กที่เข้าใจก็จะพร้อมอธิบายใจทยอยนี้ให้เพื่อนๆ เข้าใจด้วย ทำให้ฉันลด

ความกังวลที่กลัวว่าเด็กจะไม่เข้าใจโจทย์และลดการพูดของฉันทในการอธิบายได้ แล้วเปลี่ยนเป็นการให้เด็กๆ ในห้องทำหน้าที่ดำเนินการเรียนรู้ไปเองจนจบแผน โดยฉันทเปิดใจกว้างฟังเสียงภายในของเด็กด้วยใจจริงมากขึ้น หรือในบางครั้งแม้จะสอนไม่จบแผนแต่ฉันทก็ไม่ล่วงล้ำเวลาของเด็กๆ ไป เพราะฉันทได้เรียนรู้แล้วว่า การยึดเยียดความรู้ให้เด็กโดยที่เด็กไม่เต็มใจนั้นไม่ได้เกิดผลดีเป็นแน่ เมื่อฉันทไม่คาดหวัง ไม่กังวล รู้จักยืดหยุ่น มีความผ่อนคลายทำให้การเรียนการสอนในวันนั้นสามารถสอนไปได้อย่างสิ้นไหลแม้จะไม่จบแผนแต่ฉันทก็เห็นว่าทั้งฉันทและเด็กสามารถเรียนรู้ไปได้ด้วยกันอย่างมีความสุข

อีกประเด็น คือ ความคาดหวังเวลาที่ฉันทสอนหนังสือฉันทอยากให้เด็ก ๆ ตั้งใจเรียน มีสมาธิจดจ่อต่อเนื่องกับการเรียน ถ้าเด็กคนไหนที่ไม่จดจ่อฉันทจะไม่ปล่อยผ่าน ฉันทจะกระตุ้นเตือนให้เขากลับมาจดจ่อในทันทีเพราะกลัวว่าเด็กจะไม่เข้าใจในเนื้อหา ซึ่งในบางครั้งการกระตุ้นเตือนของฉันทอาจจะส่งผลทำให้เด็กเกิดความรู้สึกทั้งอยากเรียนและไม่อยากเรียนก็เป็นได้

ความเนียบในประเด็นข้างต้นทำให้บางครั้งฉันทไม่ได้เข้าไปนั่งในใจเด็กได้ทุกคน ไม่ได้เข้าไปเรียนรู้ใจเด็กๆ อย่างเต็มที่ ไม่ได้เปิดโอกาสให้เขาได้สะท้อนความรู้สึก เด็กบางคนฉันทก็ไม่สามารถเข้าถึงใจเขาได้ทำให้เด็กๆ จะยังไม่เข้าหา ไม่กล้าซักถามเมื่อเกิดข้อสงสัย บางคนไม่กล้าร่วมตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นเลย ส่งผลให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันก็จะเริ่มถอยห่างออกไปเรื่อยๆ จนไม่สามารถเข้าถึงเด็กได้นั่นเอง สุดท้ายเด็กก็จะไม่เกิดความเป็นเจ้าของในการเรียนรู้อย่างแท้จริง

เมื่อนึกย้อนไปถึงตอนที่ฉันทเป็นเด็กในวัยนี้ ฉันทก็เป็นเด็กคนหนึ่งที่ไม่มีความกล้าเหมือนกัน ไม่กล้าที่จะตอบคำถาม ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ทั้งที่บางข้อฉันทก็รู้คำตอบนะ ไม่ใช่ไม่รู้ แต่เพราะไม่กล้ามากกว่า ไม่กล้าแม้จะออกไปนำเสนอหน้าห้องเรียน จะคอยเป็นคนที่อยู่เบื้องหลังในการทำงานและส่งเพื่อนผู้กล้าออกไปนำเสนอแทน อีกอย่างฉันทก็เป็นเด็กที่ไม่ชอบครูผู้สอนที่ดุเช่นกัน ยิ่งถ้าครูดุเมื่อไหร่ ฉันทยิ่งไม่กล้าสบตา ไม่กล้าตอบคำถามและเกิดความรู้สึกกลัวมากขึ้นไปอีก เมื่อฉันทคิดถึงตัวเองในวัยเยาว์ทำให้ฉันทคิดว่าเมื่อฉันทเป็นครูฉันทต้องไม่เป็นครูแบบนั้นสิ

นี่เป็นครั้งแรกที่ฉันค้นพบว่าต้องเปลี่ยนตนเองเป็นอันดับแรก ฉันลดการเป็นครูที่เนี้ยบลงเรื่อยๆ แต่ไม่ได้ปล่อยปละละเลยเด็กนะ เพียงแต่เปลี่ยนมุมมองของตนเองใหม่ โดยการเข้าไปนั่งในใจเด็ก ค่อยๆ เรียนรู้โลกภายในของเด็กแต่ละคน รู้ว่าเด็กมีสไตล์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เข้าใจว่าเด็กแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน จะให้เขาเป็นเหมือนกันทั้งห้องไม่ได้ ห้องเรียนก็จะมีชีวิตชีวา ไม่มีเกิดการขับเคลื่อนการเรียนรู้ที่เด็กเป็นเจ้าของ

การใคร่ครวญสะท้อนตนของฉันในครั้งนี้ นำไปสู่การเริ่มต้นงานวิจัยจากการที่ฉันเข้าไปนั่งในใจด้วยการทำความเข้าใจเด็กๆ ในห้องเรียนที่ฉันสอนว่าการเรียนรู้ของเด็กมีหลายรูปแบบที่แตกต่างกัน

➤ แบบแรกที่ฉันจะกล่าวถึงคือ เด็กที่ชอบพูดชอบเจรจาและซักถามในสิ่งที่ตนเองสงสัยอยู่เสมอ เด็กแบบนี้จะมั่นใจ มีความกล้าและชอบตอบคำถามแสดงความคิดเห็นบ่อยครั้ง ทำให้สามารถสังเกตเห็นการเรียนรู้ของเด็กๆ ได้ดีว่าเกิดความเข้าใจเนื้อหาที่สอนหรือไม่ ผ่านการตอบคำถาม การลงมือทำงานในทันทีที่ได้รับโจทย์

➤ แบบที่สองคือเด็กที่ไม่มั่นใจ ไม่กล้าตอบคำถามและไม่ชอบแสดงความคิดเห็นซึ่งในความเป็นจริงอาจจะรู้คำตอบแต่ไม่กล้าและไม่อยากตอบ เพราะอาจจะเคยเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีมาก่อน จากการตอบคำถามไม่ถูกแล้วโดนเพื่อนๆ ในห้องล้อหรือว่าก็เป็นได้

➤ รูปแบบต่อมาคือรอครูเรียกถึงจะตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น เด็กแบบนี้จะคิดว่าไม่เป็นไรไม่ตอบก็เข้าใจแต่เมื่อครูเรียกให้ตอบก็ตอบได้ ซึ่งเด็กแบบนี้การสังเกตว่าเข้าใจหรือไม่นั้นจะเห็นจากการลงมือทำงานเพียงเท่านั้น

➤ กลับอีกแบบคือไม่รู้คำตอบจริงๆ จึงไม่กล้ายกมือตอบคำถาม ขอนั่งเฉยๆ ดีกว่า พอถึงตอนลงมือทำงานก็จะเริ่มทำงานช้าและใช้เวลา นั่งคิดอยู่นานสองนานกว่าจะลงมือทำ ซึ่งบางครั้งก็ทำไม่ทันในเวลาจนต้องกลับไปทำต่อเป็นการบ้าน

เมื่อรู้วิธีการเรียนรู้ของเด็กแล้ว สิ่งที่คุณต้องมีมากขึ้น คือ การเป็นนักสังเกตที่ดี คือ ไม่ตัดสินในทันที รู้จักรอเป็น รู้จักให้โอกาส โดยการสังเกตนั้นสามารถสังเกตจากสีหน้า ท่าทางการรับรู้ของเด็กแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร สีหน้า ท่าทางแบบไหนที่บ่งบอกว่าเด็กเรียนรู้อย่างไร เข้าใจ สีหน้า ท่าทางแบบไหนที่เด็กรู้สึกงง สับสนและไม่เข้าใจ อีกทั้งสีหน้า ท่าทางแบบไหนที่ร้องขอความช่วยเหลือจากครู ซึ่งฉันยอมรับเลยว่าการมีสายตาในการสังเกตเด็กรายบุคคลอย่างทั่วถึงไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยากที่ฉันจะเข้าไปช่วยเหลือเด็ก ๆ เพราะถ้าฉันมีสายตาที่มองเห็นเด็กด้วยใจจริงฉันก็จะเข้าไปนั่งในใจเด็กได้เช่นกัน รวมถึงช่วยเหลือเขาได้อย่างเต็มที่ด้วย

ในแผนการสอนหนึ่งที่คุณรู้สึกว่าตัวฉันเองได้เข้าไปนั่งในใจเด็ก คือ กลุ่มที่ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับฉันในระหว่างการเรียนการสอน เพราะว่ากลุ่มนี้จะทำให้ฉันไม่สามารถรู้ได้เลยว่าเกิดความเข้าใจหรือไม่ จะเห็นอีกทีก็ตอนที่เขาลงมือทำงานแล้ว เพราะฉะนั้นฉันจึงหาวิธีการในการช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ในหลากหลายรูปแบบให้เขากลับมีปฏิสัมพันธ์กับฉันในการร่วมตอบคำถาม ทุกครั้งที่จะมีการแลกเปลี่ยน ฉันจะบอกกับเด็กเสมอว่าไม่ต้องกังวลว่าจะตอบผิดหรือถูกนะ ฉันจะรู้สึกดีใจทุกครั้งที่ได้คุย ร่วมตอบคำถาม และถามย้ำกลับว่าฉันเคยพูดไหมว่าคำตอบที่ตอบมาผิด ซึ่งเด็ก ๆ บอกว่าไม่เคยเลย แล้วเพราะอะไรกันถึงไม่กล้าตอบล่ะ เด็กบางคนบอกว่าเคยมีประสบการณ์ที่ตอบผิด เพื่อนหัวเราะเยาะ เพื่อนว่าบ้าง จากนั้นเลยไม่ตอบอีกเลย ฉันจึงเข้าใจว่าเพราะอะไรทำไมเด็กถึงไม่กล้าตอบ เพราะเขามีแผลในใจนี่เอง นี่จึงเป็นสิ่งที่ฉันต้องลบบาดแผลในใจของเด็กเหล่านี้ให้ได้ เพราะถ้ารักษาแผลได้ จะช่วยให้เด็กเรียนรู้อย่างเต็มที่เกิดการเป็นเจ้าของ และมีพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ต้องกังวลว่าจะผิดหรือถูก อีกทั้งรู้สึกว่าการผิดก็ไม่ใช่ไร ไม่ใช่เรื่องน่าอาย สิ่งนี้ฉันต้องสร้างภูมิให้กับเด็กกันเลยทีเดียว ในวันนั้นคำถามแรกๆ ที่ฉันถามก็ยังคงเป็นเด็กที่มีความมั่นใจในการยกมือตอบคำถามเหมือนเคย ฉันก็ให้เด็กเหล่านั้นตอบพร้อมกับชื่นชมว่าเป็นเด็กแลกเปลี่ยนที่ดีเสมอเลย ในคำถามต่อไปฉันก็หาวิธีให้เด็ก ๆ ที่ยังไม่ได้ตอบได้มีส่วนร่วมบ้าง โดยบอกว่าขอเด็กที่ยังไม่ได้ตอบคำถามนะ ซึ่งก็จะมีเด็กคนเดิมที่ตอบไปแล้วยกมือเพื่ออยากตอบ ฉันก็ให้เด็กตอบนะ เพราะถ้าไม่ให้ตอบฉันกลัวว่าเขาจะเสียใจ ในคำถามต่อไปฉันก็ไม่ละความพยายามที่จะให้

เด็กคนอื่นมีส่วนร่วมในการตอบ ฉันบอกว่าคำถามนี้ไม่ยากนะ ถ้าใครตอบก่อนจะได้สิทธิ์ก่อนนะ ทำให้มีเด็กที่ไม่ได้ร่วมตอบในคำถามแรกๆ กล้ายกมือขึ้นมา ในช่วงจังหวะนี้แหละฉันต้องใช้สายตาในการมองให้รอบคอบว่าใครที่ยังไม่เคยตอบบ้าง และใครที่ฉันจะเรียกให้ตอบก่อน ฉันมองไปที่เด็กชายคนหนึ่งที่เขาไม่ได้อยู่ในห้องเรียนจะเป็นเด็กที่ชอบชวนฉันคุยโน่นนี่นั่น และมักจะเล่าเรื่องต่างๆ ที่เขาทำให้ฟังอยู่เสมอ แต่พออยู่ในห้องเรียนจะเป็นเด็กที่เงียบไม่ชอบตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น เมื่อเด็กคนนี้นัยกมือขึ้นฉันรีบเปิดโอกาสให้กับเด็กคนนี้อย่างทันที ฉันรับรู้ได้เลยว่าน้ำเสียงของคนที่เรียกชื่อเด็กคนนั้นดีใจสุดๆ และฉันก็เชื่อว่าเด็กคนนั้นก็รับรู้ได้เช่นกัน เมื่อเด็กคนนั้นตอบคำถามเสร็จฉันไม่ลืมที่จะเอ่ยปากชื่นชมว่าเก่งมากเลย อีกทั้งฉันขอบคุณเด็กด้วยที่ร่วมตอบคำถาม เด็กคนนั้นนั่งลงพร้อมกับรอยยิ้มที่รู้สึกภาคภูมิใจว่าตอบได้ วิธีการที่ฉันใช้อีกวิธีการหนึ่งที่ถือว่าได้ผลดีทีเดียวคือพลังของเพื่อนๆ กันเองในการช่วยกันและกัน เพราะพลังของเพื่อนนั้นเป็นเหมือนพลังวิเศษอย่างหนึ่งก็ว่าได้ ที่ทำให้เพื่อนมีแรงเสริมแรงผลักดันในการทำสิ่งดีๆ มากขึ้น เพราะในกลุ่มจะมีทั้งเด็กที่กล้าตอบคำถามและเด็กที่ไม่กล้าปะปนกันอยู่แล้ว เมื่อจบคาบฉันได้อ่านสมุดที่เด็กชายคนนั้นเขียนว่าการร่วมตอบคำถามก็ไม่น่ากลัวอย่างที่คิด เพียงเท่านี้ฉันก็ดีใจแล้ว ฉันรู้สึกว่าการที่ฉันอดทนรอให้เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยตนเองนั้นดีกว่าการที่ฉันจะเรียกชื่อ หรือคาดคั้นให้เขาตอบ เพราะบางคำตอบอาจจะเป็นการตอบที่เขาตอบไม่ได้จริงๆ ถ้าฉันเรียกตอบแล้วเด็กตอบไม่ได้ เด็กจะเสียความรู้สึกและกลัวกับการตอบคำถามเหมือนเดิม และถ้าเด็กคนนี้มีแผลในใจจะยิ่งสร้างแผลให้มากขึ้นไปอีก แต่ถ้าฉันรอและมั่นใจว่าคำตอบนี้เด็กคนนี้ต้องตอบได้แน่นอนและพูดเชิญชวนสัณนิษฐานกระตุ้นให้กล้าสักหน่อย เด็กคนนี้ก็พร้อมที่จะยกมือตอบคำถามได้ด้วยตนเอง ที่สำคัญจะทำให้เด็กคนนี้เรียนอย่างมีความสุขด้วย สุดท้ายในวันนั้นเด็กๆ ทุกคนในห้องเรียนก็ร่วมตอบคำถามครบทุกคน

ในแผนการเรียนการสอนอีกหนึ่งแผนที่ฉันเปลี่ยนความเนียบเป็นการเข้าไปนั่งในใจเด็กแทน คือ แผนการสอนที่ให้นักเรียนแต่งร้อยกรอง ซึ่งถ้าเป็นการแต่งร้อยกรองเด็กที่มีพรสวรรค์หรือมีความสามารถทางนี้จะรู้สึกชอบและทำเสร็จได้ในเวลาอันรวดเร็ว แต่ก็มีเด็กอีกจำนวนหนึ่งที่ถ้าพูดถึงร้อยกรองแล้วขอเขียนงานเป็นบรรยายดีกว่า หรือมีการส่งเสียงพูดว่ายากทำไม่ได้แน่ๆ เลย ซึ่งในครั้งนี้ก็เช่นกันเมื่อฉันเปิดโจทย์ว่าให้แต่งร้อยกรองเกี่ยวกับข้อคิดของเพื่อนคนละ ๑ บท

เท่านั้น ในเวลา ๑๐ นาที มีเด็กหญิงคนหนึ่งที่มีความรู้สึกว่าการแต่งร้อยกรองเป็นเรื่องยากที่สุดสำหรับเธอแล้ว เพราะฉันจำได้ว่าแผนการสอนก่อนหน้านี้ที่มีการแต่งร้อยกรองนั้นเด็กหญิงคนนี้ก็เริ่มมีสีหน้าที่เปลี่ยนไป ฉันรับรู้ความรู้สึกได้ว่าไม่อยากทำเพราะว่ายาก คิดไม่ออก แต่ที่น่าแปลกใจคือมาในครั้งนี้อากลับเป็นเด็กที่พอฉันพูดโจทย์จบปุ๊บ เด็กคนนี้ก็พูดขึ้นมาในทันทีว่าแต่งเสร็จแล้ว สร้างความแปลกประหลาดใจให้กับเพื่อนทั้งห้องมารวมทั้งฉันด้วย ฉันไม่รอช้ารีบเสริมแรงบวกเป็นการชื่นชมในทันทีว่าเก่งมาก ๆ เลยวันนี้แต่งร้อยกรองได้เร็วมาก ๆ มีฝีมือที่พัฒนาขึ้นนะ จากนั้นก็เริ่มมีเด็กคนอื่น ๆ พูดออกมาว่าหนูก็แต่งเสร็จแล้ว ผมก็แต่งเสร็จแล้ว บรรยากาศในห้องดูมีพลังในการแต่งร้อยกรองมาก ๆ ฉันจึงท้าทายเด็ก ๆ ต่อไปอีกว่าในเวลาที่ยังเหลืออยู่ถ้าเด็ก ๆ คนไหนอยากท้าทายตนเองในการแต่งมากกว่า ๑ บทสามารถทำได้นะ ฉันคิดว่ายิ่งถ้าฝึกฝนเพิ่มขึ้นก็จะยิ่งพัฒนาการแต่งร้อยกรองมากขึ้น แต่ฉันก็บอกว่าไม่ได้บังคับนะแล้วแต่ว่าใครอยากจะทำทลายความสามารถของตนเอง ยิ่งทำมากแล้วก็จะยิ่งพัฒนาตนเองมากขึ้น ในขณะที่ยังให้เด็ก ๆ แต่งร้อยกรองฉันพบว่าเด็กในห้องส่วนใหญ่อยากท้าทายความสามารถของตนเองในการแต่งมากกว่า ๑ บทกันทั้งนั้นเลย บางคนแต่งเสร็จมีการส่งเสียงบอกฉันด้วยว่าก็บทแล้ว ทุกครั้งที่เด็ก ๆ ส่งเสียงบอก ฉันก็จะให้คำชื่นชมกลับไปทันที พร้อมกับเตือนเด็ก ๆ ด้วยว่าลองอ่านร้อยกรองของตนเองด้วยนะว่าสื่อความหมายได้ชัดเจนไหม เมื่อหมดเวลาในการแต่งฉันก็พบว่าเด็กชายคนหนึ่งซึ่งแม่จะแต่งเพียงบทเดียวก็ไม่เสร็จ ฉันเดินเข้าไปถามว่ามีอะไรให้ช่วยไหม เด็กคนนั้นตอบว่าเขาคิดคำที่จะมาสัมผัสกันไม่ได้ ฉันจึงแนะนำวิธีการให้ จากนั้นก็บอกให้เพื่อน ๆ รับรู้ถึงสถานการณ์ของเพื่อนคนนี้อย่างแต่งไม่เสร็จนะ แต่ฉันเห็นถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจในการที่จะทำให้สำเร็จด้วยตนเอง เมื่อฉันพูดจบฉันบอกให้เพื่อน ๆ ในห้องให้กำลังใจเขาหน่อย เด็ก ๆ ในห้องปรบมือให้เขาทุกคน ฉันเห็นรอยยิ้มของเขาและเขาก็มุ่งมั่นตั้งใจแต่งร้อยกรองต่อ ซึ่งฉันบอกกับเด็กคนนี้ว่าค่อย ๆ คิดนะครุรรอได้ และเชื่อว่าจะทำสำเร็จ จากนั้นฉันก็ให้เด็ก ๆ แต่ละคนออกมานำเสนอร้อยกรองคนละ ๑ บท ซึ่งใครที่แต่งมากกว่า ๑ บท ฉันก็ให้เด็กเลือกบทที่คิดว่าตนเองแต่งได้ไพเราะที่สุดมานำเสนอ ในระหว่างที่นำเสนอก็เป็นบรรยากาศที่ดีเพราะว่าเมื่อเพื่อนนำเสนอเสร็จ ก็จะมีเสียงปรบมือให้กันและกัน ยิ่งถ้าบทร้อยกรองของเพื่อนคนไหนใช้คำไพเราะโดนใจแล้วละก็จะมีเสียงด้วยว่าไพเราะ เมื่อนำเสนอจบทุกคน เด็กชาย

คนนั้นก็ยกมือขึ้นและบอกว่าผมแต่งเสร็จแล้วแต่ได้เพียง ๑ บทนะ ฉันบอกว่าไม่เป็นไรได้ ๑ บทก็ถือว่าเก่งแล้ว เพราะเขาทำเต็มที่แล้ว เพื่อนๆ ในห้องอยากฟังร้อยกรองของเด็กคนนี้ด้วย ฉันจึงให้เด็กคนนี้อ่านให้เพื่อนฟัง แม้ว่าเนื้อหาจะยังสื่อความหมายได้ไม่ชัดเจนนักก็ไม่ใช่ไร เพราะสิ่งที่ฉันมองว่าสำคัญที่สุดคือการที่เด็กคนนี้ไม่ยอมแพ้กับโจทย์ที่ฉันให้ทำ และพร้อมจะสู้กับมันจนทำได้สำเร็จมากกว่า ฉันคิดว่าถ้าฉันและเพื่อนๆ ในห้องเร่งว่าแต่งเร็วๆ สิ เพื่อนรอนำเสนอยุ่ เด็กคนนั้นก็อาจจะแต่งพร้อมกับน้ำตา หรืออาจจะไม่ชอบร้อยกรองไปเลยก็เป็นได้ การที่ฉันไม่เร่งเด็กชายคนนั้นที่ยังแต่งร้อยกรองไม่เสร็จ ให้เวลาเขามากกว่าเพื่อน ให้เพื่อนให้กำลังใจเขา แล้วใช้ช่วงเวลาที่เด็กคนนั้นยังทำไม่เสร็จปรับเปลี่ยนแผนไปเป็นการนำเสนอก่อน เพื่อรอให้เด็กคนนั้นแต่งเสร็จ ซึ่งเขาอาจจะได้คลังคำดีๆ จากเพื่อนแล้วหยิบยืมไปปรับใช้กับงานของตนเองก็ได้ การรอของฉันสุดท้ายเขาก็ทำสำเร็จได้ด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นฉันรู้สึกดีใจมากๆ ที่ฉันให้เวลาและรอเขาจนเขาทำงานเสร็จ เมื่อจบคาบเรียนฉันกล่าวชื่นชมเด็กๆ ทุกคนว่าแต่งร้อยกรองได้ดีขึ้น บางคนถึงกับแต่งได้เพราะที่เดียว ฉันได้อ่านสมุดของเด็กชายคนหนึ่งซึ่งไม่เคยมีความมั่นใจในการแต่งร้อยกรองเลย เขามักจะคิดเสมอว่าแต่งไม่เพราะ แต่วันนี้เขาเขียนในสมุดสะท้อนกลับมาว่าเขาดีใจที่ฉันชมว่าร้อยกรองเพราะ ทำให้เขามีความมั่นใจในการแต่งมากขึ้น เมื่อฉันได้อ่านฉันก็รู้สึกดีใจเช่นกันว่าคำพูดของฉันนั้นสร้างพลังใจให้กับเด็กได้มากทีเดียว

เพื่อนกินหาได้ทั่วไป

แต่ไม่จริงใจ

ทั้งได้ตลอดเสมอ

เพื่อนที่ดีนั้นหายาก

เพื่อนกินมีมาก

จึงต้องระวังให้ดี

สิ่งที่ฉันได้เรียนรู้คือ การที่ฉันลดความเนี้ยบลงบ้าง ไม่คาดหวัง ไม่กังวล รู้จักยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนแผนบ้าง เข้าไปนั่งในใจเด็กมากขึ้น ก็จะทำให้ฉันเข้าใจในความเป็นเด็กแต่ละคนจริงๆ มีสายตาในการมองเด็กได้รอบด้าน เห็นการเติบโตของเด็กๆ ค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้น ให้เวลากับเด็กบางคนที่ต้องการเวลา ให้โอกาสกับเด็กบางคนที่ต้องการโอกาส ซึ่งถ้าฉันเข้าใจและรอบเป็น ทั้งเวลาและโอกาสที่ฉันให้เด็กไปนั้นมันจะไม่สูญเปล่า แต่จะเป็นเวลาและโอกาสที่มีค่ามากที่สุด เหมือนที่ฉันได้สัมผัสจากสองตัวอย่างที่เล่าไปข้างต้น มันทำให้ทั้งฉันและเด็กมีรอยยิ้มที่มีความสุขอย่างบอกไม่ถูก ทำให้เด็กเกิดความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ กระตือรือร้นในการเรียน มีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนกับเพื่อนและครูอย่างมีความสุข สุดท้ายเด็กก็จะค้นพบพื้นที่ที่ปลอดภัย กล้าพูด กล้าเปิดใจแลกเปลี่ยนเพื่อหาความรู้ให้กับตนเองมากขึ้น

